

Vezetői összefoglaló

Az elemzés a magyar mezőgazdaság főbb, a Közös Agrárpolitika (KAP) által szabályozott növénytermesztési ágazatainak: a Gabonafélék, Olaj-, Fehérje- és Rostnövények (GOFR); továbbá a zöldség-gyümölcs, a szőlő- és bor, a cukor, valamint a dohány termékpályáknak az elkövetkező egy-két évben várható kilátásait értékeli az EU-csatlakozás tükrében.

A magyar gabonatermelés nemzetközi viszonylatban is versenyképes, ezért a gabonafélék hazai piacát hosszabb távon is a stagnáló humán- és ipari felhasználással, valamint az átmenetileg visszaeső takarmánykereslettel szemben várhatóan növekvő kibocsátás, és ebből eredően jelentős exportpotenciál fogja jellemezni, mivel az EU-s szabályozás (intervenciós ár) hatására értékesítési és jövedelmbiztonság számottevően javul. A kukorica piaca biztosnak tekinthető, a termelés perspektivikus, búzából azonban az EU nettó exportőr, ezért a búza esetében a minőség javítására van szükség. A magyar gabona várhatóan a hazai és jó eséllyel a régió malomiparának igényeit is tartósan fedezni fogja. Probléma, hogy az intervenció infrastrukturális háttérének megteremtése (megfelelő raktárkapacitások) egyelőre nem megoldott. A gazdaságpolitikai döntések várhatóan támogatni fogják a termelés, a raktározás, az árkezelés, a minőségbiztosítás és a fuvarozás hatékonyság-növelő tartalékainak érvényre juttatását.

A hazai olajnövények – elsősorban napraforgó – EU-s értékesítési lehetőségei az elkövetkező években jók maradnak, ugyanis a Közösség napraforgó- és repcemagból nem lesz önellátó, bár a harmadik országokból érkező import fokozza a versenyhelyzetet. A feldolgozóüzemek részéről erős az igény a minőség javítására, továbbá – elsősorban a repce esetében – a hozamok növelésére és stabilizálására. A napraforgó vetésterülete a vetésforgó kényszere miatt nem növelhető, a repcetermelés fokozása azonban lehetséges. A bio-üzemanyagok előállításának növekedési üteme egyelőre messze elmarad az EU Bizottsága által kívánatosnak tartottól, ami késlelteti a repcetermelés felfutását. Összességében Magyarország stabil felvevőpiacokra fog találni az EU-n belül, ami biztosítja az ágazat hosszú távú jövedelmezőségét.

A magyar cukorrépatermelők 2004-ben és 2005-ben két kiemelkedően jövedelmező cukorrépaszezonra számíthatnak, melynek nyomán pénzügyi konszolidáció játszódhat le, lehetőséget teremtve a megfelelő termesztéstechnológia alkalmazására. Ugyanakkor az Európán belüli és világpiaci versenyképességi hátrányok, illetve az EU kedvezményes kereskedelmi megállapodásai, továbbá a piaci rendtartás 2006 utánra várható reformja (amely a magas vámok, valamint az export-visszatérítések csökkenéséhez, a jövedelmezőség visszaeséséhez vezethet) nyomán már középtávon is veszélybe kerülhet a magyarországi répacukor-ágazat.

A legtöbb zöldség- és gyümölcsféle jövedelmezőség változatlan marad, illetve kis mértékben növekedni fog, mivel a megfelelő minőségű, friss és feldolgozott zöldség- és gyümölcsstermékek középtávú piaci kilátásai kedvezőek, noha már rövidtávon is nagymértékű beruházási igény jelentkezik a nagyobb hozzáadott érték-teremtés érdekében. Hosszú, 5-10 éves időtávon belül a fogyasztási szerkezet kedvező változása miatt új piaci lehetőségeket nyílhatnak meg. A versenyképesség növeléséhez az öntözött területek arányának növelésére, infrastruktúra-fejlesztésre, a termelés műszaki színvonalának emelésére, ültetvénytelepítésekre, a termálenergia-hasznosítás támogatására, környezetvédelmi programok megvalósítására, és a termelők által létrehozott termelői értékesítő szervezetek (TÉSZ-ek) ösztönzésére van szükség.

A szőlőtermesztésben (a bortermelés által determinálva) a minőségi termelésnek vannak fejlődési esélyei. A termelőalapok és a feldolgozás makroszinten nagy tőkeigényű korszerűsítése, ideértve a termelés koncentrációját is, az alapanyagtermelés jövedelmezősége esetén valósulhat meg.

A korábbi prognózisokkal és várakozásokkal szemben a dohánytermelők támogatottsága jelentős mértékben emelkedik, s ez a csökkenő felvásárlási árak ellenére is jövedelmezővé teszi az ágazatot. Ugyanakkor középtávon a feldolgozóipar Magyarországról történő kivonulását a dohánytermesztés teljes visszaszorulása követheti.

Összességében megállapítható, hogy a vizsgált növénytermesztési ágazatokban az EU csatlakozást követően a biztosított kvóták, EU-s és hazai támogatások, megteremtik az esélyt a gazdálkodás fenntartására, a versenyképesség és a jövedelmezőség megfelelő szintjén.